

Drottningen ger ut bönbok

Lagom till första advent utkommer på Verbums förlag "Drottning Silvias bönbok", en samling välkända och nyskrivna böner för olika tillfällen i livets skiften. Enligt AnnKatrin Larsson, lanseringsansvarig vid Verbum, har boken tillkommit på drottningens eget initiativ.

Bönboken är illustrerad med fotografier av kung Carl Gustaf och trycks med linnepressat omslag. I förordet skriver drottning Silvia bland annat: "Bön är något mycket personligt för mig."

Det ger mig trygghet och lugn att be när livets stora frågor ställs." Förlaget Verbum ger ut boken i samarbete med Kungliga Hofmarskalkämbetet. Från varje såld bok går tio kronor till Svenska kyrkans internationella arbete med utsatta barn.

MARIA ANDERSSON

Från papper till platta

Läsplattan, den platta elektroniska boken i fickformat, börjar nå ut på marknaden. För att följa med i utvecklingen ger Bonnierförlagen nu ut 200 titlar som så kallade "e-böcker", både äldre titlar och nyheter från höstens utgivning.

Fram till slutet av 2010 beräknar Bonnierförlagen att man ska

ha gett ut närmare 800 titlar i elektronisk form.

– Läsplattan kommer att vara ett sätt att läsa böcker i framtiden och vi är övertygade om att ett stort utbud av e-böcker är en förutsättning för att få fler att läsa böcker, säger Magnus Nyttell, ansvarig för digital utgivning på Bonnierförlagen. VI

Människans utveckling i historiens ljus

År 2009 går mot sitt slut, ett år som bland annat har uppmärksammat Charles Darwins dubbla jubileum: födelsen 1809 och lanseringen av hans utvecklingsteori år 1859.

Darwins teorier följes under 1900-talet av många fler, som har bidragit till den moderna synen på människans ursprung och värde. Anders Bylander speglar tre av dem.

Sir Lancelot i Artursagan fick en gång frågan om hemligheten med hans mod, var han fick sitt suveräna dödsförakt ifrån. Han svarade att han inte alls fruktade döden.

En sådan visshet om evigt liv är i dag ovanlig. Vi sena tiders barn har fått lära oss att vi är djur och att livet följer obönhörliga naturlagar. Mod har blivit något ganska sällsynt.

Den moderna människan tror inte på andliga kvaliteter utan på automatiska framsteg, att vi styrs som djuren av elektrokemiska processer, att religion är vidskepelse, att vi är bräckor i ett blint spel där det gäller att roffa åt sig så gott man kan under sitt jordiska liv, det enda man har. I kampen mellan evolution och entropi offeras individen för framtidens skull. De medeltida svartrockarna har ersatts av mera omutliga vitrockar. Döden är nu skrämmande, livet en huggsexa.

Utveckling och framsteg som en naturlag har man lärt ut vid universiteten sedan andra hälften av 1800-talet. I första hand tänker man på den biologiska utveckling som Charles Darwin gjort plausibel. Men Darwin var bara en av många som gav uttryck åt tidens tro på utveckling. Då gick det lätt att tro på framsteg. Alla var övertygade om att mänskligheten var på väg framåt och uppåt.

I mitten av 1900-talet tog många avstånd från denna tro. Hitler hade ju varit darwinist, särskilt i engelsmannen och liberalen Herbert Spencers version, som gör gällande att individernas prestanda bör få slå igenom på sam-

FOTO: SCANPIX

De vitklädda forskarna kan anses vara den moderna utvecklingens överstepräster. Den ensidiga tron på eviga framsteg och utveckling har ersatt tron på en högre makt som agerar i historien.

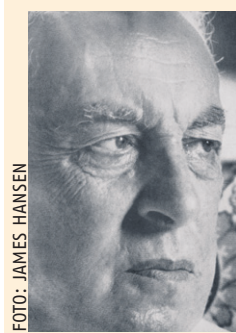

FOTO: JAMES HANSEN

Hävdade Guds närvaro i historien genom att inspirera lyhörda människor.

Arnold Toynbee

hället. Även om Spencers samhällsvision har kommit att kallas socialdarwinism, var han egentligen före och inspirerade Darwin. Men efter världskriget har teorin ansetts omöjlig på grund av nazisternas utrensningar bland "undermåliga raser". De flesta inser att vi behöver det unika människovärdet, nåden att få vara människa oberoende av hur vi hävdar oss.

Under 1900-talets första hälft utkom tre verk av stor betydelse för synen på *Untergang des*

Abendlandes (sv övers "Västerlandets undergång" 1996-97), vars båda delar utkom 1918 respektive 1922. En omarbetad upplaga låg färdig redan 1923 och Spenglers verk blev snabbt en bok som alla talade om.

Författaren lägger fram sin teori att de stora kulturerna är organismer som, med G H von Wrights ord, "spirar upp, blommar, vissnar och dör. De har en barndom, ungdom, medelålder och ålderdom." Spengler

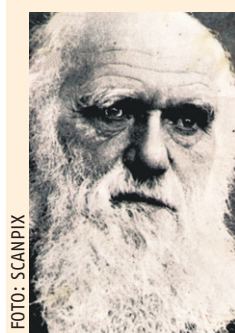

FOTO: SCANPIX

Darwin var bara en av många som gav uttryck åt tidens tro på utveckling.

Charles Darwin

ansåg att Newtons fysik i ingenjörskulturen hade förstört världen. Men den bär enligt honom också på svagheter som förebådar dess fall. Västerlandets undergång är oundviklig och kan inträffa snart. Den antika världen gick under till följd av germanernas vandringar och var redan på vikingatiden ett minne blott. För Spengler var detta trivialt. Mänskligheten är ingentingstorslaget. Vileverinte för att fullgöra ett högre syfte. "Mänskligheten" är ett zoologiskt, inte ett

historiskt eller moraliskt begrepp. Det är därför ingenting tragiskt som sker när vi vissnar som gräset.

Nästa stora verk skrevs av historikern Arnold Toynbee. Han formulerade i tio volymer med namnet *A Study of History* vad han menade var historiens grundlag, *challenge and response*, utmaning och svar. Här är Gud närvarande, verkar i historien genom att inspirera lyhörda människor. En naturlig rytm som gör detta möjligt finns hos oss var och en. Historia skapas när

vi lyssnar till Guds röst i stillheten, för att sedan inspirerade återvända till livet bland människorna med det skapande svaret från Gud själv. På så sätt får hela samhället kraft att lösa sina problem på ett konstruktivt sätt. Egentligen är det nåd i verksamhet. Människan är skapad av Gud, till samexistens med honom. När hon tar emot sitt liv som den Eviges avbild får hon del av hans resurser.

Ett tredje, mera kritiskt verk författades av filosofen Karl Popper. *Det öppna samhället och dess fiender* är hans uppgörelse med två vanföreställningar som varit till stor olycka för mänskligheten. Den första är benägenheten att skilja mellan grupper och ta parti, att dela upp människorna i "vi" och "de andra" och bara verka för egna intressen.

Så såg det enligt Popper ut när våra förfäder slöt sig samman. De utsåg sina hövdingar och levde i klaner och ätter. På det stadiet var det svårare att överleva. Men när gruppen stiftar lag i ett mera utvecklat (!) samhälle, har vi misslyckats.

Efter det engelska ordet för stam, *tribe*, kallar Popper denna företeelse tribalism. När stammen vill upphöja sina önsningar till livets mening, när hövdingar börjar tala om sina rikens som historiens mål eller Guds vilja som ett materiellt tillstånd, har de hemfallit till vad Popper kallar "historicism", historism. Med detta menas den hemmablindhet som gör att man kraftigt övervärderar den egna gruppens betydelse. En kulturell narcissism växer fram.

Spenglers verk utkom på 1920-talet, Toynbees på 1930- och Poppers på 1940-talet. De har lämnat viktiga bidrag till förståelsen av det andliga kriget, den kulturkamp som nu utkämpas. De har också kommenterats bland annat av den kloke finländaren Georg Henrik von Wright.